

Tunnistetiedot poistettu

C-865/19 - 1

Asia C-865/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

27.11.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunal d'instance de Rennes (Rennesin vähäisten riita-asioiden tuomioistuin, Ranska)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

21.11.2019

Kantaja:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Vastaaja:

OG

[--]

VÄLIPÄÄTÖS 21.11.2019

[--]

ASIANOSAISET:

KANTAJA:

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE [--], LE MANS [--] [alkup. s. 2]

JA

VASTAAJA(T):

OG

[--] ST GRÉGOIRE, [--]

YHTEENVETO, TOSISEIKAT, MENETTELY JA ASIANOSAISTEN VAATIMUKSET JA PERUSTEET

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE myönsi 7.8.2008 päivätyllä notaarin vahvistamalla asiakirjalla OG:lle ja PF:lle kiinteistön hankkimiseen

– MODULIMMO-lainan, määrältään 80 275 euroa, joka maksetaan takaisin 300 kuukausierässä ja jonka korko on 4,85 prosenttia

– korottoman lainan, määrältään 13 200 euroa, joka maksetaan takaisin 96 kuukausierässä.

Koroton laina maksettiin takaisin heinäkuussa 2016.

Koska useampia suorituksia jäi maksamatta, CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE totesi 26.4.2018 päivätyllä saantitodistuskirjeellä lainan ennenaikaisesti erääntyneeksi ja vaati 78 080 euron suuruisen summan maksamista.

Lainanottajille annettiin tiedoksi pakkohuutokauppaa varten tehty päätös 11.5.2018.

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE vaati 11.6.2018 päivätyssä kannekirjelmässä, joka saapui tribunal d'instance de Rennesiin [(Rennesin vähäisten riita-asioiden tuomioistuin, Ranska)] 13.6.2018, OG:n palkan ulosmittaamista 78 602,57 euron suuruisen saatavan perimiseksi.

Sama vaatimus esitettiin PF:n osalta.

Asia siirrettiin 11.10.2018 käsiteltäväksi 20.12.2018 pidettävässä istunnossa, jotta velkoja voisi ottaa kantaa mahdolliseen kahden vuoden vanhentumisaikaan, sovellettavaan korkokantaan ja vaadittuun pääomaan.

Tämän jälkeen asia siirrettiin 28.2.2019 pidettävään istuntoon, jotta velkoja voisi ottaa kantaa lainasopimuksessa ja lainatarjouksessa mainitun todellisen vuosikoron mahdolliseen virheellisyyteen.

Tuomioistuin ilmoitti 24.12.2018 päivätyllä kirjeellä asianosaisille, että 80 275 euron suuruisen lainan, johon liittyvät kulut ovat 583 euroa ja joka maksetaan takaisin 96:ssa 384,90 euron suuruisessa kuukausierässä, joita seuraavat 204 527,55 euron suuruisia kuukausierää, ja johon ei sisälly 22,76 euroa/kk maksavaa pakollista vakuutusta, todellinen suhteellinen vuosikorko, jonka laskemiseen sovelletaan kaikkien lainojen osalta voimassa olevaa päivitysmenetelmää, joka otettiin käyttöön 10.6.2002 annetulla asetuksella nro 2002-98 ja sen liitteellä, on 5,364511 prosenttia, kolmeen desimaaliin pyöristettynä 5,365 prosenttia, eikä 5,363 prosenttia, kuten lainatarjouksessa ilmoitetaan.

[– –] [koron laskentakaava]

Se totesi, että unionin tuomioistuimelle on epäilemättä esitettävä kysymys siitä, voidaanko lainanantajan ilmoittamaa korkoa 5,363 prosenttia pitää virheettömänä, kun todellinen vuosikorko on 5,364511 prosenttia [alkup. s. 3], koska todellisen vuosikoron [(TEG:istä (taux effectif global) on tullut TAEG (taux annualisé effectif global) 1.10.2016)] pyöristämissääntö kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan.

[– –] [kansallinen menettely]

Kirjallisissa huomautuksissaan [– –] CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE [– –] vaatii [, että tribunal d'instance de Rennes]

- hylkää OG:n ja PF:n kaikki vaatimukset
- hyväksyy sen vaatimuksen OG:n ja PF:n palkkojen ulosmittaamisesta
- toteaa, ettei sen maksuvaatimus ole vanhentunut
- toteaa, että maksuvaatimus on pätevä täytäntöönpanoperuste
- toteaa, ettei sopimuskorkoa ole syytä alentaa
- määrää, että OG:n ja PF:n palkka ulosmitataan sen 11.6.2018 väliaikaisesti keskeytetyn saatavan, jonka määrä on 78 663,46 euroa, perimiseksi

[– –]

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE vastustaa vastaajien vaatimusta ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä. Se nimittäin väittää, että sovellettava sääntö on selvä, erityisesti kun otetaan huomioon Cour de cassationin [(ylin tuomioistuin, Ranska)] oikeuskäytäntö, jonka mukaan lainanottaja ei voi vedota todellista vuosikorkoa koskevaan virheeseen silloin, kun se ei vaikuta ensimmäiseen desimaaliin.

Lisäksi se väittää, että OG ja PF ovat vedonneet myöhässä todellisen vuosikoron mitättömyyteen viiden vuoden vanhentumisajan nojalla, koska asiakirja laillistettiin 7.8.2008.

Asiakysymyksestä se väittää, ettei lainanottajille, jotka eivät osoita kilpailuttaneensa lainatarjousta, ole aiheutunut vahinkoa.

Lisäksi se väittää, että sen laskelmat, jotka perustuvat vuosikorkoon, joka jaetaan lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä täysin hyväksytyyn 12 standardikuukauden säännön mukaisesti, ovat täysin virheettömiä, ja ettei tuomioistuimen laskentatapaa, jonka vastaajat ovat esittäneet, voida soveltaa.

Se väittää myös, ettei sen vaatimus ole vanhentunut ja että vaatimuksen määrä on täysin perusteltu, ja vastustaa lisäaikaa koskevaa pyyntöä. **[alkup. s. 4]**

Kirjallisissa huomautuksissaan, jotka koskevat myös PF:ää [– –], OG [– –] vaatii [, että tribunal d’instance de Rennes]

ennen asian lopullista ratkaisemista

– esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön 16.2.1998 annetun direktiivin 98/7/EY tulkinnasta Ranskan kansallisessa oikeudessa

asiakysymyksen osalta

– toteaa, että kyseisen lainan korkoehto on mitätön

– toteaa ensisijaisesti, että CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE on menettänyt oikeutensa korkoihin ja kuluihin ja vahvistaa sen saatavan määrän 33 179,98 euroon

– toissijaisesti korvaa sopimuskorkokannan lainmukaisella korkokannalla ja määrää, että jäljellä olevasta pääomasta ja lainmukaisista koroista vähennetään jo maksettujen sopimuskorkojen ja lainmukaisten korkojen, joita on sovellettava takautuvasti, väliseen erotukseen perustuva korvaus;

– joka tapauksessa myöntää heille pidemmät määräajat, jolloin erääntyneille rahasummille ei kerry korkoa myönnetyn määräajan aikana

[– –]

Hän väittää, että viiden vuoden vanhentumisaika on alkanut siitä päivästä, jolloin he saivat tiedon kanteen perusteesta, tai siitä ajankohdasta, kun tuomioistuin on ottanut tämän perusteen omasta aloitteestaan huomioon. Hän lisää, että todellisen vuosikoron mainitsemisella sopimuksessa on olennainen merkitys, kuten unionin tuomioistuin on todennut, ja täsmentää, että tämä korkokanta on luonteensa vuoksi ratkaiseva tekijä kuluttajan suostumukselle.

VÄLIPÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

TODELLISEN VUOSIKORON VIRHEELLISYYS

1. Kanneperusteen vanhentuminen

Siviiliprosessilain 122 §:ssä säädetään, että oikeudenkäyntiväitteenä pidetään perustetta, jonka mukaan vastapuolen vaatimus on jätettävä tutkimatta sen sisältöä tutkimatta, kun tällä ei ole toimivaltuutta, kuten asiavaltuuden tai oikeussuojan

tarpeen puuttuessa tai vanhentumisen, ehdottoman määräajan päättymisen tai lainvoiman vuoksi.

Pankki väittää, että koska käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva lainasopimus tehtiin 7.8.2008, lainanottajat eivät voi enää vedota todellisen vuosikoron virheellisyyteen. **[alkup. s. 5]**

Ensiksi on todettava, että kyseisen perusteen on esittänyt tuomioistuin, jota ei missään tapauksessa voida rinnastaa asianosaiseen. Tällaista vanhentumista voidaan nimittäin soveltaa vain tuomioistuimessa nostettuun kanteeseen ja vastauksena tähän kanteeseen nostettuun vastakanteeseen. Vanhentumista sovelletaan siis vain oikeusriidan asianosaisiin eikä tuomioistuimeen. Kun tuomioistuin esittää omasta aloitteestaan oikeusperusteen, se tekee aloitteen lain noudattamisesta eikä se siis toimi asianosaisena tai esitä vaatimuksia. Sitä ei siis voida ”jättää tutkimatta”.

Lisäksi tuomioistuin ei ole vastustetun vanhentumisen alkamisajankohdan osalta samassa asemassa kuin lainanottaja, joka olisi voinut, kun hänellä oletetaan olevan riittävästi tietoja kuluttajaoikeuden saloista, havaita heti sopimuksen allekirjoittamisesta alkaen, ettei asiaan sovellettavia säännöksiä noudateta, jolloin se, että hän antoi vanhentumisajan kuluu, olisi osoittanut huolimattomuutta. Koska tuomari saa sopimuksen ilmeisesti tietoonsa vasta oikeudenkäyntimenettelyssä, väitetyn vanhentumisajan alkamisajankohta voitaisiin vahvistaa aikaisintaan haasteen toimittamisen ajankohdaksi.

Myöskään lainsäätäjä ei ole asettanut määräaikaa viran puolesta tehtävälle selvitykselle. [– –] [lainsäädännön historiaa]

Lopuksi on todettava, että kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, tarpeen tasoittaa ”tilannetta, jossa kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden epätasa-arvoisessa asemassa, – – tällaisia oikeusriitoja käsittelevän kansallisen tuomioistuimen toteuttamalla sopimuspuolten ulkopuolisilla aktiivisilla toimenpiteillä” (tuomio C-377/14, Radlinger, 21.4.2016, 66 ja 67 kohta) on johdettava siihen, että tuomioistuin ottaa viran puolesta huomioon toteamansa sääntöjenvastaisuudet, erityisesti vakavimmat (tuomio C-42/15, Home Crédit Slovakia, 16.11.2016, 70 ja 71 kohta), eikä kansallisessa lainsäädännössä voida kieltää tuomioistuinta tekemästä tätä tietyn määräajan päätyttyä (tuomio C-473/00, Codifis, 21.11.2002).

Oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille on merkityksellistä, että tuomioistuin paikkaa tilanteissa, joissa se vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta, asianosaisen heikkoutta tai tietämättömyyttä.

Itse asianosaisten osalta on huomattava, että vastakanteet ja puolustuskeinot on esitetty samalla tavalla oikeudenkäyntimenettelyn asianosaisia vastaan. Kun velallisen vaatimukset koskevat ainoastaan sitä vastaan nostettujen vaatimusten hylkäämistä, ne ovat pelkkä siviiliprosessilain 71 §:ssä tarkoitettu puolustuskeino, jonka osalta vanhentumisella ei ole merkitystä.

Korkoa koskevan oikeuden menettämisen tai todellisen vuosikoron mitättömyyden syyt kuuluvat asiakysymyksen puolustusjärjestelmään, koska ne muodostavat kanneperusteen, jolla tavoitellaan vastapuolen vaatimuksen hylkäämistä perusteettomana sen jälkeen, kun asia on tutkittu aineellisesti, ja ainakin osittain ilman, että siihen liittyisi mahdollista liikaa maksettua määrää koskeva vastakanne. [alkup. s. 6]

Lopuksi on todettava, ettei ole näytetty toteen, että lainanottajat OG ja PF, jotka ovat maallikoita, olisivat voineet henkilökohtaisesti havaita virheet todellisen vuosikoron laskennassa – kuten ajanjakson korkokannan – jotka eivät johdu pelkästä tiettyjen kustannusten unohtamisesta vaan yleisestä laskentavirheestä.

Vastaajaa vastaan ei siis voida vedota kanneperusteen vanhentumiseen.

Näin ollen oikeudenkäyntiväite hylätään.

2. Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun direktiivin 87/102/ETY muuttamisesta 16.2.1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/7/EY liitteessä II (huomautuksessa d) vahvistetaan todellisen vuosikoron laskennassa käytettävä matemaattinen yhtälö, ja siinä täsmennetään seuraavaa:

”Laskelman tulos ilmaistaan vähintään yhden desimaalin tarkkuudella. Pyöristettäessä desimaaleja edeltävään desimaaliin noudatetaan seuraavaa sääntöä: Jos [pyöristettävää desimaalia seuraava desimaali] on vähintään 5, [pyöristettävän] desimaalin lukuarvoon lisätään 1.”

Tämä sääntö toistetaan neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetussa direktiivissä 2008/48/EY, ja sittemmin kuluttajille tarkoitetuista kiinteää asunto-omaisuutta koskevista luottosopimuksista 4.2.2014 annetussa direktiivissä 2014/17/EU seuraavassa sanamuodossa:

”Laskelman tulos ilmoitetaan vähintään yhden desimaalin tarkkuudella. Jos seuraava desimaali on 5 tai suurempi, sitä edeltävän desimaalin arvoon lisätään 1.”

Yhteisön lainsäädännön mukainen matemaattinen kaava esitetään kansallisessa lainsäädännössä kuluttajansuojalain R 314–3 ex-R 313-1 III §:n liitteessä, ja pyöristyssääntö palautetaan mieleen kyseisessä liitteessä [olevassa d kohdassa] (”Laskelman tulos ilmoitetaan vähintään yhden desimaalin tarkkuudella. Jos pyöristettävää desimaalia seuraava desimaali on vähintään 5, pyöristettävän desimaalin lukuarvoon lisätään 1.”). Edellä mainittua pyöristämissääntöä sovellettiin 30.9.2016 asti muodollisesti vain kulutusluottoihin, mutta oikeuskäytännössä se laajennettiin myös kiinteistöluottoihin. Tämä laajennus

hyväksyttiin muodollisesti kiinteistöluottojen osalta 1.10.2016 alkaen 29.6.2016 annetulla asetuksella 2016–884.

On ilmeistä, että edellä esitetyn huomautuksen muodostavat kaksi virkettä täydentävät toisiaan: ensimmäisessä virkkeessä ("Laskelman tulos ilmoitetaan vähintään yhden desimaalin tarkkuudella.") edellytetään ainakin yhden desimaalin mainitsemista: sana "desimaali" tarkoittaa nimittäin jokaista pilkun oikealla puolella olevaa lukua eikä numeroarvoa; sana "tarkkuudella" (johon ei ole liitetty adjektiivia "matemaattinen") on siis tässä ensimmäisessä virkkeessä "täsmennyksen" synonyymi. [alkup. s. 7]

Toinen virke ("Pyöristettäessä desimaaleja edeltävään desimaaliin noudatetaan seuraavaa sääntöä: Jos pyöristettävää desimaalia seuraava desimaali on vähintään 5, pyöristettävän desimaalin lukuarvoon lisätään 1.") sisältää puolestaan viimeisen ilmoitetun desimaalin pyöristyssäännön (se voi olla ensimmäinen, jos lainanantaja mainitsee vain yhden): tätä desimaalia muutetaan seuraavan desimaalin arvon mukaan.

Useimmat tekstin laatijat ja myös tekstin laatinut Brysselissä toimiva komissio puoltavat tätä tulkintaa. [oikeusopillinen viittaus]

Cour de cassation ei puolla samaa tulkintaa. Se katsoo, että artiklan ensimmäisessä virkkeessä ("Laskelman tulos ilmoitetaan vähintään yhden desimaalin tarkkuudella") ilmaisu "tarkkuudella" tarkoittaa tuloksen matemaattista oikeellisuutta (eikä desimaalien määrää), ja että kyseinen desimaali tarkoittaa yhden desimaalin numeroarvoa eli 0,1:tä. Se katsoo näin ollen, että lainasopimuksessa mainittu korko pysyy tarkkana, jos tämän koron ja todellisen koron välinen ero on "pienempi kuin kuluttajansuojalain R 313-J §:ssä (josta on tullut R 314-3 §) säädetty desimaali" (Civ. 1, 26.11.2014, nro 13-23033 - Civ. 1, 9.4.2015, nro 14-14216). Cour de cassation poikkeaa näin ollen yksinkertaisesti huomautuksen d toisesta virkkeestä ja sekoittaa samalla ensimmäisen virkkeen osalta tarkkuuden ja matemaattisen oikeellisuuden. Tämä tulkinta voi aiheuttaa kilpailun vääristymistä erityisesti kiinteistöluottojen alalla: edellä mainitun 9.4.2015 annetun tuomion nro 14-14216 esimerkin mukaisesti on nimittäin houkuttelevampaa ilmoittaa 5,79 prosentin korko (tai 5,75 %:n korko, koska sekin pyöristetään 5,8 prosenttiin) kuin todellinen korko 5,837 tai 5,84 prosenttia, vaikka kulut ja kuukausierät ovat todellisuudessa samat. Kun on kyse 500 000 euron lainasta 30 vuodelle, lainanhakijan valinta ohjautuu tietenkin laitokseen, joka ilmoittaa 5,75 prosentin todellisen (alennetun) vuosikoron pikemminkin kuin laitokseen, joka ilmoittaa 5,84 prosentin todellisen (totuudenmukaisen) vuosikoron, koska hän uskoo tekevänsä vähäistä suuremman säästön (se olisi tässä esimerkissä 8 103,07 euroa lainan kestoajalta).

Käsiteltävässä asiassa lainatarjouksessa mainittu todellinen vuosikorko on 5,363 prosenttia kun taas todellinen korkokanta on 5,364511 prosenttia; koska näiden kahden korkokannan välinen ero on pienempi kuin 0,1, Cour de cassationin huomautuksen d tulkinta merkitsisi ilmoitetun 5,363 prosentin

korkokannan pitämistä pätevä, vaikka ilmoitettu viimeinen desimaali on virheellinen. Lainanottajan ottaessa 80 275 euron lainan 300 kuukaudeksi valinta ohjautuu tietenkin laitokseen, joka ilmoittaa 5,363 prosentin todellisen vuosikoron pikemminkin kuin laitokseen, joka ilmoittaa 5,365 prosentin todellisen vuosikoron, koska hän uskoo säästävänsä määrästä riippumatta.

Kun otetaan huomioon huomautuksen d pyörityssäännön tulkinnan käytännön merkitys ja kun on kyse yhteisön oikeudesta, jota sovelletaan kaikkiin irtainta tai kiinteää omaisuutta koskeviin kulutusluottoihin, unionin tuomioistuimen tehtävänä on todeta, miten tätä sääntöä on tulkittava.

Cour de cassation kieltäytyy unionin tuomioistuimen kuulemisesta [alkup. s. 8] [– –]. [oikeuskäytäntöviittaus]

Tribunal d’instance de Limoges [(Limogesin vähäisten riita-asioiden tuomioistuin, Ranska)] tiedusteli vuonna 2017 samankaltaisissa asioissa kahteen otteeseen unionin tuomioistuimelta pyörityssäännöstä [– –], mutta kun ennakkoratkaisupyyntö esitettiin, lainanantajat luopuivat kummallakin kerralla kanteesta ja katsoivat paremmaksi menettää huomattavia summia [– –] sen sijaan, että unionin tuomioistuin lausuisi asiasta.

Näin ollen uusi ennakkoratkaisupyyntö on tarpeen.

NÄILLÄ PERUSTEILLA

Tribunal d’instance välipäätöksellään

– HYLKÄÄ oikeudenkäyntiväitteen

– ESITTÄÄ Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

Kun kuluttajan kanssa tehdyn lainasopimuksen todellinen vuosikorko on 5,364511 prosenttia ja 16.2.1998 annetun direktiivin 98/7/EY, 23.4.2008 annetun direktiivin 2008/48/EY ja 4.2.2014 annetun direktiivin 2014/17/EU säännön mukaan ”Laskelman tulos ilmoitetaan vähintään yhden desimaalin tarkkuudella. Jos seuraava desimaali on 5 tai suurempi, sitä edeltävän desimaalin arvoon lisätään 1”, voidaanko ilmoitettua 5,363 prosentin todellista vuosikorkoa pitää virheettömänä?

[– –]